

Asia: VN/31665/2021

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston Suomen ohjelma 2021-2027

Lausunnonantajan lausunto

1. Ohjelman strategia

ETL:n kalateollisuusyhdistys pitää Suomen EMKVR ohjelmaesitystä hyvin pohjustettuna ja tasapainoisena. Kotimaiset sidosryhmät ovat laajasti osallistuneet valmisteluvaiheeseen, ja samaan aikaan tehty kotimaisen kalan edistämishjelman valmisteluprosessi on osaltaan tukenut myös EMKVR ohjelman tavoitteiden asettamista ja perusteellisesti tehtyä tarvekartoitusta. EMKVR -ohjelmalla on merkittävä ohjausvaikutus koko kalatoimialan kehitykselle ja se myös saattaa alan toimijoita yhteistyöhön. Tukirahoituksella on iso merkitys toimijoille EMKVR:n ollessa käytännössä ainoa merkittävä julkisen rahoituksen lähde elinkeinokalataloudelle.

Kuluttajat edellyttävät helppokäyttöisiä kalatuotteita, ja siten jalostavien yritysten vahva mukanaolo kehitystoimissa on keskeistä EMKVR-ohjelman perustavoitteen, eli arvoketjun kestävä kasvun toteutumiseksi. Vähäinen ympäristöjalanjälki on yhä tärkeämpi teema ruoantuotannossa ja ravitsemuksessa. Kala pystyy hyvin vastaamaan haasteeseen, ja tämä on myös ohjelmaluonnoksessa monessa kohdassa huomioitu.

Jalostuksen rooli innovaatioiden realisoijana markkinoille ja kulutukseen asti on keskeinen. Kasvutavoite ja -mahdollisuudet korostuvat kotimaisen kalanviljelyn lisäksi eritoten silakan ja vajaasti hyödynnettyjen kalojen kohdalla. Tämä edellyttää yrityksiltä varsin riskipitoisia investointeja sekä TKI-toimintaan että teknologiaan. Uudessa EMKVR-ohjelmassa on esitetty uusia ja entistä yrityslähtöisempiä toteutusmalleja mm. tutkimukseen sekä laatuketjun parantamiseen. Teollisuus pitää tätä hyvänä kehityksenä.

Toimenpiteitä on entistä enemmän suunniteltu toteutettavan ketjuyhteistyössä ja siten, että jalostavat yritykset voidaan kytkeä mukaan jo tutkimushankkeiden ja laatuhankeiden alkuvaiheissa. Horeca sektori on aiempaa enemmän esillä ketjun loppupään toimijana, ja sillä voikin olla huomattava rooli mm. uudenlaisten tuotteiden ja ainesosien hyödyntäjänä ja tunnetuksi tekijänä.

Myös kalaraaka-aineen tuonti sekä tuotteiden vienti on mainittu olennaisena osana Suomen kalataloutta; edellinen on välttämätön osa raaka-ainehuoltoa ja tarjonnan vakautta, ja jälkimmäistä tarvitaan enenevästi luomaan kannattavuutta erityisesti uusille innovatiivisille jalostuksen TKI- sekä laitteistoinvestoinneille.

2. Kaupallinen kalastus ja kalavarojen tilan parantaminen sekä kalastuksen valvonta ja tiedonkeruu (SWOT, valinnat, perustelut, rahoitettavien toimien kuvaus ja rahoitusehdotus)

-

3. Kestävä vesiviljely sekä jalostus ja kauppa (SWOT, valinnat, perustelut, rahoitettavien toimien kuvaus ja rahoitusehdotus)

EMKVR:n suorat tuet on suunnattu eniten alkutuotannolle, mutta tarjonnan määrään ja laatua nostaan ne luovat pohjaa myös jalostukselle, ja sitä kautta kalatuotteiden kulutuksen nousulle ruokavaliossa. Vastaavasti vahvasti tulevaisuuteen panostava, investoiva ja innovoiva jalostusteollisuus luo vakaan kysynnän markkinat alkutuotannolle.

Mielestämme kalanjalostusteollisuus on osana kalaketju huomioitu käsillä olevassa ohjelmaesityksessä ja sen valinnoissa hyvin. Myös rahoitussuunnitelma toimenpide-ehdotuksineen on EU:n asettamien reunaehtojen puitteet huomioiden tyydyttävällä tasolla.

EMKVR -toimien ja siihen liittyvän tukirahoituksen tason lisäksi jalostava teollisuus pitää hyvin tärkeänä myös rahoituksen käytännön soveltuvuutta ja käytettävyyttä kaikenkokoisille yrityksille, ja erilaisiin investointipanostuksiin. Reittejä tähän ovat myös erilaiset yhteistyömallit ketjun muiden toimijoiden kanssa, jotka onkin EMKVR-kokonaisuudessa ja sen valmistelussa hyvin huomioitu. Ohjelman toteutusvaiheessa on kiinnitettävä huomiota tiedonkulkuun sekä toimijoiden ja yhteistyöverkostojen aktivoimiseen siten, että kehityshankkeet saadaan dynaamisesti toteutettua sekä yritys- että yhteishanketasoilla.

Kalateollisuusyhdistyksen käsityksen mukaan EMKVR-ohjelman tulee keskittyä ensi sijassa elinkeinokalatalouden kehittymismahdollisuuksien edistämiseen alkuperäisen EU-laajuisen lähtökohtansa mukaisesti.

Ympäristön tilaan ja vaikutuksiin sekä kalakantojen ylläpitoon liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet ovat edellytyksenä myös elinkeinokalatalouden kehitykselle ja hyväksyttävyydelle. Kussakin toimenpiteessä huomioidaan ympäristövaikutukset ja näkökulmat kattavasti. Teollisuus pitää ympäristönäkökulmaa tärkeänä kaikessa toiminnassaan ja pysyvänä osana elinkeinokalataloutta tulevaisuudessa.

Kalateollisuus pitää tärkeänä luotettavan kalan menekinedistämistä tukevan, kuluttajatietoa jakavan, ja ylipäättään alan tiedonvälitystä toteuttavan yhteisesti järjestetyn organisaation toimintaa jatkossakin. EMKVR-rahoitus on keskeinen edellytys tälle toiminnan avoimuuden kannalta ja riippumattomuuden kannalta.

Koko ketjun kattavat ja kuluttajatietoon asti ulottuvat digitalisaatiotoimet on hyvin nostettu esiin läpileikkaavana tavoitteena.

On perusteltua, että myös eläinten hyvinvointinäkökulma on otettu ennakoivasti esille, mm. tutkimustoimintaan liittyvänä osa-alueena.

4. Kalatalouden paikallinen kehittäminen (SWOT, valinnat, perustelut, rahoitettavien toimien kuvaus ja rahoitusehdotus)

-

5. Meripolitiikka (SWOT, valinnat, perustelut, rahoitettavien toimien kuvaus ja rahoitusehdotus)

-

6. Muu palaute

Sova arvioinnin analyysi pureutuu hyvin ja tulevaisuuteen suuntaavasti ohjelman ympäristövaikutuksiin eri vaihtoehtoskenaarioiden kautta.

Osion 8. taulukossa (1.) saisi mielellään olla lyhyesti kuvattu miten fosforin ja typen nettokuormitukset on laskettu.

Taustoitus -osiossa on kohdassa 4.3. jalostuksen ja kaupan kohdalla otsikossa jäänyt sanavirhe samoin kuin sisällysluettelossa. Saman kohdan tekstissä mahdollisesti 'kuluvaan vuosikymmeneen' viitattaessa tarkoitetaan 2010 -lukua, koska tilastodata on ko. vuosikymmenen puolelta.

Heikkilä Pekka

Elintarviketeollisuusliitto ry - Kalateollisuusyhdistys